

تعاون و کشاورزی، سال نهم، شماره ۳۶، زمستان ۱۳۹۹

شناسایی ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق در پردیس کشاورزی و منابع

طبیعی دانشگاه رازی

زهرا اظهري^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۳/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۲۱

چکیده

دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی عهده‌دار رسالت‌هایی مانند تربیت نیروی متخصص و گسترش فناوری، نوآوری و خلاقیت هستند. در این راستا، تعاونی‌های دانشجویی می‌توانند در توسعه مهارت‌ها و توانایی‌های لازم برای آمادگی دانشجویان برای ورود به بازار کار نقش قابل توجهی داشته باشند. لذا، در این مطالعه به شناسایی ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق در پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی با بهره‌گیری از نظریه بنیانی، پرداخته شد. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان عضو تعاونی دانشجویی پیشگامان پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی بودند ($N=180$) که نمونه تحقیق به صورت هدفمند و گلوله برفی انتخاب شدند ($n=35$). ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه بود. بر پایه یافته‌ها، مهم‌ترین ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق شامل: «مشارکت و همکاری»، «امکانات و زیرساخت‌های لازم»، «شرایط اقتصادی مناسب»، «کارآفرینی و خلاقیت»، «اجرا و توسعه کشاورزی پایدار»، «مدیریت موفق» و «بازاریابی مناسب» بود؛ بنابراین، با توجه به نقش و اهمیت تعاونی‌های دانشجویی در جهت فراهم‌سازی فرصت‌های شغلی برای دانش‌آموختگان کشاورزی، پرداختن به این ویژگی‌ها به‌منظور توسعه تعاونی‌های دانشجویی موفق اهمیت دارد.

واژه‌های کلیدی: تعاونی دانشجویی، کارآفرینی، کشاورزی، نظریه بنیانی

۱- گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

مقدمه

توسعه پایدار کشاورزی یکی از شاخص‌ترین و مهم‌ترین اهداف هر دولتی است که تحقق آن از طریق تحولات بنیادی و سازمان‌دهی و هدایت سنجیده فعالیت‌ها در چارچوب برنامه‌ریزی علمی و منطقی امکان‌پذیر خواهد بود. بر همین اساس، بخش کشاورزی در تمام برنامه‌های توسعه کشور از اولویت ویژه‌ای برخوردار بوده و به‌عنوان محور و اساس توسعه اقتصادی کشور مورد توجه قرار داشته است. تجارب به‌دست‌آمده نشان می‌دهد، آموزش به‌عنوان وسیله افزایش توانایی‌های انسان نقش بسیار مهمی در توسعه کشاورزی دارد (و همکاران، ۱۳۹۵). در واقع، یکی از ابزارهایی که می‌تواند نقش حیاتی در توسعه بخش کشاورزی داشته باشد، آموزش در سطح‌های مختلف و بالا بردن کیفیت دانش نیروی انسانی آموزش‌دیده دانشگاهی است که به‌نوبه خود نیازمند آگاهی پیوسته و به‌روز مدیران و پژوهشگران و مدرسان علوم کشاورزی از نیازهای مهارتی و تخصصی در حال تغییر و دگرگونی دانشجویان کشاورزی است (زلالی و همکاران، ۱۳۹۴). در این راستا، دانشگاه یک‌نهاد متمایز با نقش‌های گوناگون در جامعه است؛ که می‌تواند در حوزه‌های تحقیق، توسعه اجتماعی، نوآوری فناورانه و خلق دانش باشد. امروزه، فرایند توسعه در آموزش عالی ثابت کرده است که تمرکز بر آموزش‌های کاربردی به‌جای آموزش‌های نظری می‌تواند شیوه‌ای بدیع برای عملیاتی کردن دانش‌های جدید باشند (بخشی جهرمی و همکاران، ۱۳۹۶). این امر، اهمیت و نقش تعاونی‌های دانشجویی را آشکار می‌سازد که می‌تواند آموزش عالی کشاورزی را به سمت آموزش کاربردی، اثربخش، خلاق و کارآفرینانه سوق دهند؛ زیرا دانشجویانی که وارد رشته‌های کشاورزی می‌شوند فاقد تجربه و دانش عملی در زمینه کشاورزی هستند و اغلب واحدهای درسی آن‌ها در کلاس درس و خارج از مزرعه ارائه می‌شود. لذا، در تدوین برنامه‌های آموزشی این دانشجویان باید فرصت‌های مبتنی بر تجربه به‌منظور آماده‌سازی آنان برای اشتغال در بخش کشاورزی فراهم شود (Leis et al. 2011).

تعاونی‌های دانشجویی می‌تواند به توسعه مجموعه وسیعی از توانایی‌ها و مهارت‌های حرفه‌ای در دانشجویان کمک کند (علی بیگی و سنجابی، ۱۳۹۸). برخورداری از این قبیل مهارت‌ها و توانایی‌ها در بازار کار دارای اهمیت بسیاری است، چراکه کارفرمایان به دنبال کارکنانی هستند که دارای مهارت‌های حل مسئله، سازگاری، ارتباط مؤثر و توانایی کار گروهی و نیز، دارای پیشینه عملی در حرفه کشاورزی باشند (Washer, 2007). بنابراین، لزوم ایجاد تعاونی‌های دانشجویی به‌ویژه در دانشکده‌های کشاورزی بیش‌ازپیش احساس می‌شود. فعالیت در این تعاونی‌ها به‌خصوص برای دانشجویان کشاورزی، زمینه‌ای برای رفتار نیرومند در دانشجو فراهم می‌کند به‌گونه‌ای که می‌توان انتظار داشت وی علاوه بر کسب تحرک لازم برای به پایان رساندن موفق تحصیل، رسیدن به هدف یا دستیابی به درجه معینی از شایستگی، کار خود را دنبال کند. بنابراین، به نظر می‌رسد یکی از حلقه‌های گمشده بازار کار و فرصت‌های شغلی و نظام آموزش عالی وجود تعاونی‌های دانشجویی در دانشگاه باشد (علی بیگی و سنجابی، ۱۳۹۸). تعاونی‌های دانشجویی علاوه بر مهارت‌هایی که دانشجویان کسب می‌کنند، مزایای متعددی را برای دانشکده‌های کشاورزی، به ارمغان می‌آورد. به‌طور کلی، تعاونی‌های دانشجویی این مزیت را دارند که خود دانشجویان با مشارکت و جدیت بیشتر در چاره‌جویی برای معضل اشتغال اقدام می‌کنند و در آینده، باعث جلب حمایت‌های مالی و اعتباری دولت به‌طور مؤثرتری می‌شوند. درواقع، موفقیت الگوها و روش‌های تعاونی در راستای کسب شغل و حرفه‌آموزی موجب ایجاد و گسترش طرح مراکز توسعه تعاون و کارآفرینی در دانشگاه‌ها و تشکیل تعاونی‌های دانشجویی شده است. راه‌اندازی این نوع ایده تعاونی در دانشگاه‌ها فواید بسیاری دارد که از جمله آن می‌توان به مواردی مانند توسعه فرهنگ تعاون در بین قشر دانشگاهی، کاربردی کردن و هدفمند کردن تحصیلات دانشگاهی، سازمان‌دهی قشر جوان تحصیل‌کرده در قالب کسب‌وکار تعاونی و بالا بردن توان اقتصادی دانشجویان جهت پیشبرد فعالیت‌های اقتصادی کشور اشاره کرد (موحدی و سامیان، ۱۳۹۶).

بدیهی است اولین گام در ظرفیت‌سازی برای اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی ایجاد و تقویت شایستگی‌های حرفه‌ای موردنیاز دانش‌آموختگان برای بهره‌گیری از فرصت‌های

شغلی موجود در بخش تعاون به عنوان یکی از بسترهای مناسب اشتغال‌زایی است (یعقوبی فرانی و همکاران، ۱۳۹۲). دانشکده‌های کشاورزی باید شایستگی‌هایی را در دانش‌آموختگان خود بارور کنند تا آنان قادر باشند با نبود قطعیت، موقعیت‌های پیچیده و نامعین و هنجارها، ارزش‌ها و علایق متضاد یا دست‌کم گوناگون، برخورد شایسته کنند. برخی از این شایستگی‌ها در ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتار افراد نهفته است و این به آن مفهوم است که آموزش کشاورزی افزون بر انتقال شایستگی‌های فنی باید به دانشجویان در به‌دست‌آمده آوردن ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای مثبت مرتبط با رشته و تخصص خود کمک کنند (زلالی و همکاران، ۱۳۹۴).

با توجه به اهمیت و جایگاه تعاونی‌های دانشجویی در اشتغال‌زایی و فعالیت‌های کارآفرینانه برای دانش‌آموختگان کشاورزی، در این پژوهش، ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق از دیدگاه دانشجویان عضو تعاونی پیشگامان پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. تعاونی‌های دانشجویی که موفق عمل می‌کنند از طریق قابلیت‌ها و پتانسیل‌های خود و با ترویج فرهنگ تعاون و مشارکت، فعالیت‌های گروهی، ایجاد حس رقابت میان اعضای تعاونی دانشجویی، تولید تقاضامحور، ایجاد فرصتی برای ارائه محصولات نو و ارگانیک، می‌توانند نقش اساسی و قابل توجهی در ایجاد فرصت‌های شغلی جدید برای دانش‌آموختگان کشاورزی ایفا کنند.

پیشینه تحقیق

کارآفرینی و اشتغال‌زایی در بستر تعاونی‌های دانشجویی به عنوان رویکردی مؤثر برای دانش‌آموختگان کشاورزی، در مطالعات مختلفی مورد توجه قرار گرفته است. در این بخش، به ارائه نتایج تحقیقات و مطالعات موجود در زمینه تعاونی‌های دانشجویی و در حد امکان، به پژوهش‌هایی که در خصوص موفقیت تعاونی‌های دانشجویی انجام شده، پرداخته می‌شود. عباسی و قلی قورچیان (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه تعاونی‌های دانش‌آموختگان» به این نتیجه رسیدند که مجموعه عوامل متنوعی نظیر آگاهی

نسبت به فرصت‌ها و زمینه‌های شغلی (وضعیت بازار کار)، آشنایی با نحوه تشکیل شرکت‌های تعاونی و آگاهی از پتانسیل‌ها و قابلیت‌های بخش تعاون، آشنایی با حمایت‌های دولت از بخش تعاون، وجود انگیزه قوی در دانش‌آموختگان برای کسب درآمد بیشتر (انگیزه اقتصادی) و حمایت‌های موردنیاز مالی و تجهیزاتی در روند شکل‌گیری تعاونی‌های دانشجویی ضرورت دارد. علی‌آبادی و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیقی الزامات شکل‌گیری و موفقیت تعاونی‌های دانش‌آموختگان کشاورزی را در چهار طبقه الزامات فردی - حرفه‌ای، الزامات اقتصادی، الزامات فرهنگی اجتماعی و الزامات اداری دسته‌بندی نمودند. یافته‌های مطالعه نشان داد، الزاماتی مانند ترکیب بهینه اعضا از نظر تخصص و تجربه مناسب با نوع فعالیت تعاونی، وجود مشاوران اقتصادی و فنی در امور تعاونی‌ها در جامعه و وجود زیرساخت‌های ارتباطی از قبیل جاده، امکانات مخابراتی و وسایل حمل‌ونقل و غیره در شکل‌گیری تعاونی دانش‌آموختگان کشاورزی از اهمیت بیشتری برخوردارند. حجازی و همکاران (Hejazi et al., 2008) در مطالعه خود بیان نمودند، از آنجایی که میزان بیکاری دانش‌آموختگان رشته‌های مختلف کشاورزی رو به افزایش است، هدایت دانش‌آموختگان کشاورزی به سوی خوداشتغالی، فعالیت‌های اقتصادی و کسب‌وکارهای کشاورزی در بخش‌های غیردولتی ضروری است. اخوان کاظمی و علی بیگی (۱۳۹۲) در پژوهشی بیان نمودند که مهم‌ترین نقاط قوت تشکیل و توسعه تعاونی‌های دانشجویی کشاورزی شامل کاهش ترس دانشجویان از کار عملی، یادگیری ماندگارتر و تقویت توانایی کار کردن دانشجویان با یکدیگر است. این محققان وجود روحیه کار و تولید در جامعه، اهتمام دولت برای توسعه کشاورزی و تولید ملی و استفاده از نفوذ دانشکده در مکاتبه با سایر سازمان‌ها را مهم‌ترین فرصت‌های تشکیل و توسعه تعاونی‌های دانشجویی کشاورزی دانستند.

یعقوبی فرانی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود به بررسی شایستگی‌های موردنیاز دانش‌آموختگان کشاورزی در بخش تعاون در سه مرحله قبل از تأسیس، تأسیس و راه‌اندازی پرداختند. پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که میزان بهره‌مندی دانش‌آموختگان در حد

متوسط و اقدامات آموزش عالی در تربیت دانش‌آموختگان دارای مهارت و شایستگی موردنیاز برای ورود به بازار کار ضعیف است. چهارسوقی امین و همکاران (۱۳۹۳) نشان دادند، عواملی از قبیل میزان اعطای مشوق‌های ضروری برای تشکیل تعاونی‌های تخصصی کشاورزی، میزان آگاهی دانشجویان از تعاونی‌های کشاورزی و حذف موانع موجود بر سر راه توسعه تعاونی‌های کشاورزی مهم‌ترین عوامل تبیین‌کننده گرایش دانشجویان کشاورزی به اشتغال در بخش تعاونی هستند. موحدی (۱۳۹۴) در مطالعه خود به این نتیجه رسید که عواملی نظیر حمایت همه‌جانبه دولت، فرهنگی-اجتماعی، اعتقاد و باور به تعاون، کارآفرینی و مشاوره، حمایت مالی و اعتباری و حمایت رسانه مهم‌ترین عوامل در توسعه و تشکیل تعاونی‌های دانش‌آموختگان کشاورزی هستند. بر اساس نتایج تحقیق وطن‌خواه و رضایی مقدم (۱۳۹۴)، دانشجویان عضو تعاونی انسجام فعالیت‌های کارآفرینانه، کارآفرینانه بودن محیط اجتماعی دانشکده، تشخیص و ایجاد فرصت‌ها و کارآفرینانه بودن فرهنگ دانشکده را مهم‌ترین مؤلفه در ایجاد دانشکده کارآفرین می‌دانند.

ونگ و همکاران ((Wong et al., 2005)) بیان نمودند که در نظام آموزش عالی، توسعه کارآفرینی و خوداشتغالی می‌بایست بیشتر مورد اهتمام قرار گیرد و آن را شاخصی برای انطباق نظام آموزشی با نیازهای بازار کار معرفی کردند. واشر (Washer., 2007) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که دانش‌آموختگان کشاورزی، باید دارای توانایی‌ها و قابلیت‌های پویا و مهارت‌های تسهیل‌گری شامل مدیریت پروژه، ارتباطات و مذاکره باشند. رابینسون و همکاران (Robinson et al., 2007) بیان داشتند که داشتن انگیزه، توانایی کار گروهی و توانایی کار به‌طور مستقل مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر کسب شغل در آینده هستند.

جکسون (Jackson., 2015) بیان نمود، مهارت‌های فردی مانند ارتباطات مؤثر، تفکر انتقادی، خود مدیریتی، آشنایی با فناوری‌های روز، توانایی حل مسئله و مسئولیت‌پذیری اجتماعی برای اشتغال دانش‌آموختگان ضروری است. برانکه (Beranek., 2015) نشان داد

که دانشگاه‌ها می‌توانند برنامه‌های آموزشی خود را از طریق افزایش صلاحیت‌ها و شایستگی‌های موردنیاز دانش‌آموختگان از قبیل توانایی کارگروهی، ارتباطات، خلاقیت و ایده‌پردازی و مهارت‌های فنی بهبود بخشند. برزوزوسکا-وابیک (Brzozowska-Wabik, 2016) در مطالعه خود نشان داد، در نظام آموزش عالی کشاورزی باید بر دوره‌های کارآموزی، کارآفرینی، مهارت‌های عملی و آشنایی با اصول بازاریابی تأکید شود تا دانشجویان توان رقابت برای کسب مشاغل مختلف در بازار کار رقابتی را داشته باشند.

فون راونزبرگ (Von Ravensburg, 2017) در تحقیق خود بیان نمود که یکی از عوامل اساسی در موفقیت تعاونی‌های دانشجویی تأمین سرمایه موردنیاز است. سرمایه مالی نقش مهمی در پیشبرد برنامه‌ها و فعالیت‌های تعاونی و در نتیجه، ایجاد انگیزه در دانشجویان برای ادامه فعالیت‌های تعاونی خواهد داشت. بنابراین، این موضوع باید از سوی دانشگاه موردتوجه واقع شود. نتایج تحقیق مازور و زیمنوچ (Mazur & Zimnoch, 2017) نشان داد که کارآفرینی و مشارکت‌پذیری از مؤلفه‌های اساسی در ایجاد و توسعه شرکت‌های تعاونی موفق معرفی شده است. پژوهشگران اذعان نمودند که چالش‌های پیش روی کارآفرینی جمعی با داشتن روحیه مشارکت‌پذیری و تعاون تعدیل می‌یابد. زیمنوچ (Zimnoch, 2018) به این نتیجه رسید که فعالیت دانشجویان در تعاونی‌های دانشجویی از طریق آشنایی آنان با اصول بازار کار، مبانی اساسی بازاریابی، اصول کشاورزی پایدار، احساس مسئولیت‌پذیری اجتماعی، فعالیت گروهی و حس اعتماد به دیگران، به جذب آنان در بازار کار کمک می‌کند.

آنچه دانش‌آموختگان را برای بهره‌گیری از فرصت‌های شغلی موجود آماده می‌سازد، برخورداری از مهارت‌ها و توانایی‌های شغلی، روحیه کارآفرینی و بهره‌گیری از آن‌ها در راستای اشتغال‌زایی و فعالیت‌های اقتصادی در بستر تعاونی‌های دانشجویی است که در این زمینه، نقش مراکز آموزش عالی در ارائه توانایی‌ها به دانشجویان، فراهم‌سازی بسترها و زمینه‌های مناسب برای ورود به بازار کار و بهره‌گیری از دانش، ایده‌های نو و خلاقیت

دانش‌آموختگان دارای اهمیت بسیاری است. بنابراین، ایجاد و توسعه تعاونی‌های دانشجویی موفق به‌عنوان یکی از راهبردهای اساسی جهت فراهم‌سازی بستر و فرصت‌های شغلی مناسب برای دانش‌آموختگان رشته‌های مختلف کشاورزی، می‌بایست در برنامه‌های نظام آموزش عالی کشاورزی مورد اهتمام قرار گیرد. لذا، در پژوهش حاضر با بهره‌گیری از نظریه بنیانی، به شناسایی و تحلیل ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق از دیدگاه دانشجویان عضو تعاونی پیشگامان پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی پرداخته شد. قابل‌ذکر است، گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی سال ۱۳۹۵ طرحی را با همکاری وزارت تعاون آغاز کرد تا تجربه موفق خود را در زمینه راه‌اندازی تعاونی دانشجویی پیشگامان اشتغال پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی کرمانشاه به سایر دانشگاه‌های کشور به منصفی ظهور برساند. این تعاونی دارای ۱۸۰ عضو است که از این تعداد، حدود ۴۰ نفر عضو فعال دارد که در فصول سال با توجه به شرایط آب و هوایی و فعالیت اعضا، این تعداد متغیر می‌شوند و بقیه به‌صورت غیرفعال عضو می‌باشند. از اهم فعالیت‌های شرکت تعاونی دانشجویی در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ می‌توان به کشت زعفران، کشت سبزی سالم با همکاری شرکت بازیافت کرمانشاه، پرورش شترمرغ، پروراندی گوسفند، پرورش ماهی، پرورش قرقاول، پرورش قارچ، پرورش کرم ابریشم، پرورش بوقلمون، کشت نخود، کشت اسفناج و دانه روغنی کاملینا و پرورش گل‌های زینتی اشاره کرد.

روش‌شناسی تحقیق

در پژوهش حاضر به‌منظور شناسایی ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق، از نظریه بنیانی بهره گرفته شد. در این راستا، سؤال کلی تحقیق این بود که ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق کدامند؟ نظریه بنیانی با تأکید بر زمینه‌های واقعی، سؤال و اهداف پژوهش را دنبال می‌کند و برخلاف پارادایم کمی، به دنبال آزمون نظریه نیست. بلکه واقعیات را از

بستر و زمینه‌های موجود، استخراج می‌کند. لذا، در این مطالعه برای دستیابی به یافته‌های واقعی، راهبرد پژوهش بر مبنای نظریه بنیانی، مناسب‌ترین انتخاب بود. در نظریه بنیانی یک مجموعه منسجم از داده‌ها فراهم می‌شود. این فرآیند از طریق واحد سازی و مقوله سازی انجام می‌شود (Liz et al., 2003). درواقع، یک واحد داده کیفی به‌عنوان رشته‌ای از کلمات تعریف می‌شود که به‌عنوان مفاهیم در زمان فرآیند کدگذاری، کد و درنهایت، دسته‌بندی شده است (Guest et al., 2012).

جامعه تحقیق، دانشجویان عضو تعاونی پیشگامان پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی بودند (N=180). در این مطالعه نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند و گلوله برفی انجام شد. درواقع، افرادی انتخاب شدند که در زمینه موضوع مورد مطالعه اطلاعات نسبتاً کافی داشتند. در ادامه، از نمونه‌گیری گلوله برفی برای انتخاب شرکت-کنندگان بعدی استفاده شد و محقق به جمع‌آوری داده‌های بیشتری از جامعه مورد مطالعه پرداخت. درنهایت، ادامه مصاحبه با دانشجویان مورد مطالعه، تکراری شدن پاسخ‌ها را به دنبال داشت و دیگر داده‌های جدیدی حاصل نشد. به‌عبارت دیگر، مصاحبه‌ها تا زمانی انجام شد که برای محقق محرز شد که دیگر نمونه‌ها اطلاعات جدیدی ارائه نمی‌دهند و مباحث حالت تکراری به خود گرفته است، لذا، نمونه‌ها تا نیل به اشباع نظری انتخاب شدند (۳۵ نفر از دانشجویان عضو تعاونی).

در این تحقیق، همان‌گونه که ذکر شد، روش گردآوری داده‌های نظریه بنیانی، مصاحبه عمیق با نمونه‌های مورد مطالعه بود. در پژوهش حاضر، محقق درصدد بود تا از روش‌های مختلف به تأیید اعتبار پژوهش دست یابد به‌این‌ترتیب، علاوه بر دارا بودن حساسیت نظری، در گردآوری داده‌ها از روش‌های دیگری نیز برای دستیابی به این مهم استفاده نمود. برای اطمینان از روایی و پایایی داده‌ها با معیارهای خاص پژوهش کیفی شامل مقبولیت و قابلیت تأیید صورت گرفته است. جهت افزایش مقبولیت از روش‌های بازنگری

توسط شرکت کنندگان استفاده شد. در نهایت، نتایج حاصل از مصاحبه به شرکت کنندگان بازگردانده شد و به تأیید یا اصلاح آن‌ها رسید.

نتایج و بحث

ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای دانشجویان مورد مطالعه

جدول ۱. توزیع فراوانی ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای دانشجویان مورد مطالعه

متغیر	عنوان	فراوانی	درصد
جنسیت	دختر	۲۳	۶۵/۷
	پسر	۱۲	۳۴/۳
	کل	۳۵	۱۰۰
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۷	۴۸/۳
	کارشناسی ارشد	۱۱	۳۱/۷
	دکتری	۷	۲۰
	کل	۳۵	۱۰۰
رشته تحصیلی	ترویج و آموزش کشاورزی	۱۴	۴۰
	علوم دامی	۴	۱۱/۴
	زراعت و اصلاح نباتات	۴	۱۱/۴
	گیاه پزشکی	۳	۸/۶
	علوم و مهندسی خاک	۳	۸/۶
	مکانیک بیوسیستم	۳	۸/۶
	منابع طبیعی	۲	۵/۷
	مهندسی آب	۲	۵/۷
	کل	۳۵	۱۰۰

توزیع فراوانی ویژگی‌های فردی دانشجویان در جدول (۱) ارائه شده است. بر اساس این جدول، بیشتر دانشجویان مورد مطالعه دختر (۶۵/۷ درصد) و ۳۴/۳ درصد آنان پسر بودند. مطابق با نتایج حاصل، ۴۸/۳ درصد از دانشجویان کارشناسی، ۳۱/۷ درصد کارشناسی ارشد و ۲۰ درصد آنان دکتری بودند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی دارای بیشترین فراوانی (۴۰ درصد) و دانشجویان رشته‌های مهندسی و آب منابع طبیعی دارای کمترین فراوانی بودند (۵/۷ درصد).

بر پایه یافته‌ها، دامنه سنی دانشجویان مورد مطالعه ۲۰-۲۷ سال و میانگین سن آن‌ها ۲۲/۹ سال بود (انحراف معیار=۱/۷۴). شایان ذکر است مشارکت‌کنندگان در زمینه کشت زعفران، کشت سبزی سالم با همکاری شرکت بازیافت کرمانشاه، پرورش شترمرغ، پروراندی گوسفند، پرورش ماهی، پرورش قرقاول، پرورش قارچ، پرورش کرم ابریشم، پرورش بوقلمون، کشت نخود، کشت اسفناج و دانه روغنی کاملینا و پرورش گل‌های زینتی فعالیت داشتند.

شناسایی ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق

به منظور شناسایی ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق، از نظریه بنیانی بهره گرفته شد. به طوری که از طریق دو مرحله کدگذاری باز و محوری داده‌های حاصل از مصاحبه، تجزیه و تحلیل شدند. البته، در پژوهش حاضر، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها به صورت هم‌زمان انجام شد. پس از انجام مصاحبه‌ها و رسیدن به نقطه اشباع و برخورد با داده‌های تکراری، کار جمع‌آوری داده‌ها پایان یافت. سپس، این اطلاعات بر اساس مراحل ذکر شده در نظریه بنیانی تجزیه و تحلیل شدند. در مرحله اولیه کدگذاری باز، اطلاعات جمع‌آوری شده

سطر به سطر مطالعه شده و مفاهیم مستتر در آن‌ها به شکل کد استخراج شد. در مرحله دوم، این کدگذاری، مفاهیم مشترک و مشابه از نظر معنایی در قالب مقوله‌های عمده، طبقه‌بندی شدند. به‌طور کلی، ۲۹ مفهوم از داده‌های حاصل از مصاحبه و ۷ طبقه (مقوله) به دست آمد.

جدول ۲. مفهوم‌سازی داده‌های حاصل از مصاحبه با نمونه‌های مورد مطالعه

کد مورد نظر	مفاهیم استخراج شده از مصاحبه‌ها
Ch1	مشارکت فعال اعضا
Ch2	ایجاد منافع اقتصادی و کسب درآمد برای دانشجویان
Ch3	همکاری دانشجویان مجرب
Ch4	وجود روحیه کار تیمی
Ch5	استفاده از تجهیزات جدید و به‌روز
Ch6	روحیه نوآوری و کارآفرینی در بین دانشجویان
Ch7	به‌کارگیری شیوه‌های کشاورزی پایدار
Ch8	مشارکت نماینده‌ای از دانشجویان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به تعاونی‌ها در سطح دانشکده/دانشگاه
Ch9	واگذاری امور تعاونی به دانشجویان حتی در صورت شکست
Ch10	سلامت مزارع دانشجویی
Ch11	نزدیکی واحد مزرعه به دانشکده
Ch12	تولید محصولات متنوع و موردپسند مردم منطقه
Ch13	همکاری کارکنان واحد مزرعه دانشکده با دانشجویان
Ch14	بهره‌گیری از مشاور علمی
Ch15	تنظیم برنامه کشت مطابق با نیاز بازار
Ch16	توانایی دانشجویان در شناسایی و بهره‌گیری از فرصت‌ها
Ch17	مشارکت اعضای هیئت‌علمی به‌عنوان راهنما و مشاور دانشجویان در فعالیت‌های تعاونی
Ch18	مدیریت صحیح و اصولی تعاونی‌های دانشجویی
Ch19	داشتن سرمایه اولیه

Ch20	پیدا کردن راه‌حل‌های نوین برای حل مسائل و مشکلات تعاونی
Ch21	توجه به بازار فروش محصولات کشاورزی
Ch22	داشتن انگیزه و نیاز به کسب موفقیت در بین دانشجویان
Ch23	توانایی رهبری و نفوذ در دیگران
Ch24	تولید محصولات ارگانیک و سالم
Ch25	توانایی مالی دانشجویان
Ch26	برخورداری از امکانات و تسهیلات لازم و مناسب
Ch27	گسترش بازاریابی الکترونیکی نوین
Ch28	مهارت دانشجویان در برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی
Ch29	داشتن تعامل با جوامع محلی

در جدول (۲)، ابتدا جملات اصلی تحت عنوان مفاهیم از نقل‌قول‌های مستقیم حاصل از مصاحبه استخراج شدند و به هرکدام کدهایی با علامت Ch (مخفف ویژگی=characteristic) داده شد. در واقع، برای جلوگیری از اتلاف وقت و سردرگمی، محقق نکات و مضامین کلیدی را از نقل‌قول‌ها استخراج و آن‌ها را کدگذاری نمود. در کدگذاری باز علاوه بر کدگذاری مفاهیم، ۷ مقوله نیز به دست آمدند که عبارت‌اند از: مشارکت و همکاری، امکانات و زیرساخت‌های لازم، شرایط اقتصادی مناسب، کارآفرینی و خلاقیت، اجرا و توسعه کشاورزی پایدار، مدیریت موفق و بازاریابی مناسب. نتایج حاصل در جدول (۳) آمده است.

جدول ۳. مقوله‌های حاصل از تحلیل مفاهیم استخراج‌شده (مرحله دوم کدگذاری باز)

مفاهیم	مقوله‌ها
<p>مشارکت فعال اعضا</p> <p>همکاری دانشجویان مجرب</p> <p>وجود روحیه کار تیمی</p> <p>مشارکت نماینده‌ای از دانشجویان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به</p> <p>تعاونی‌ها در سطح دانشکده/دانشگاه</p> <p>مشارکت اعضای هیئت‌علمی به‌عنوان راهنما و مشاور دانشجویان در</p> <p>فعالیت‌های تعاونی</p> <p>همکاری کارکنان واحد مزرعه دانشکده با دانشجویان</p> <p>بهره‌گیری از مشاور علمی</p> <p>ارتباط و تعامل با بخش اجرا</p>	<p>مشارکت و همکاری</p>
<p>استفاده از تجهیزات جدید و به‌روز</p> <p>برخورداری از امکانات و تسهیلات لازم و مناسب</p> <p>نزدیکی واحد مزرعه به دانشکده</p>	<p>امکانات و</p> <p>زیرساخت‌های لازم</p>
<p>ایجاد منافع اقتصادی و کسب درآمد برای دانشجویان</p> <p>داشتن سرمایه اولیه</p> <p>توانایی مالی دانشجویان</p>	<p>شرایط اقتصادی</p> <p>مناسب</p>
<p>روحیه نوآوری و کارآفرینی در بین دانشجویان</p> <p>توانایی دانشجویان در شناسایی و بهره‌گیری از فرصت‌ها</p> <p>پیدا کردن راه‌حل‌های نوین برای حل مسائل و مشکلات تعاونی</p> <p>داشتن انگیزه و نیاز به کسب موفقیت در بین دانشجویان</p>	<p>کارآفرینی و</p> <p>خلاقیت</p>
<p>به‌کارگیری شیوه‌های کشاورزی پایدار</p> <p>سلامت مزارع دانشجویی</p> <p>تولید محصولات ارگانیک و سالم</p>	<p>اجرا و توسعه</p> <p>کشاورزی پایدار</p>
<p>مدیریت صحیح و اصولی تعاونی‌های دانشجویی</p> <p>توانایی رهبری و نفوذ در دیگران</p> <p>مهارت دانشجویان در برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی</p>	<p>مدیریت موفق</p>
<p>تولید محصولات متنوع و موردپسند مردم منطقه</p>	<p>بازاریابی مناسب</p>

تنظیم برنامه کشت مطابق با نیاز بازار
توجه به بازار فروش محصولات کشاورزی
گسترش بازاریابی الکترونیکی نوین

همان‌گونه که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، مفاهیم «مشارکت فعال اعضا»، «همکاری دانشجویان مجرب»، «وجود روحیه کار تیمی»، «مشارکت نماینده‌ای از دانشجویان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به تعاونی‌ها در سطح دانشکده/دانشگاه»، «مشارکت اعضای هیئت علمی به‌عنوان راهنما و مشاور دانشجویان در فعالیت‌های تعاونی»، «همکاری کارکنان واحد مزرعه دانشکده با دانشجویان»، «بهره‌گیری از مشاور علمی» و «ارتباط و تعامل با بخش اجرا» به‌عنوان مقوله‌ی مشارکت و همکاری دسته‌بندی شدند. روحیه مشارکت‌پذیری و جستجوی نفع شخصی در قالب نفع جمعی در پیشبرد فعالیت‌های تعاونی و رفع موانع و مشکلات پیش روی کارآفرینی جمعی دارای نقش مهمی است. در واقع، همفکری و مشارکت جمعی دانشجویان مستعد و خلاق از یک‌سو و بهره‌گیری از تجربه‌های اعضای هیئت علمی مجرب دانشگاه در قالب خدمات مشاوره از سوی دیگر، از ویژگی‌های اساسی تعاونی دانشجویی موفق محسوب می‌شود.

امکانات و زیرساخت‌های لازم به‌عنوان یکی دیگر از عوامل و ویژگی‌های تعاونی دانشجویی مطرح شده است. بی‌تردید استفاده از تجهیزات جدید و به‌روز، برخورداری از امکانات و تسهیلات لازم و مناسب و نزدیکی واحد مزرعه به دانشکده در عملکرد موفق تعاونی‌های دانشجویی نقش بسزایی دارد.

مفاهیم «ایجاد منافع اقتصادی و کسب درآمد برای دانشجویان»، «داشتن سرمایه اولیه» و «توانایی مالی دانشجویان» مقوله شرایط اقتصادی مناسب را تشکیل می‌دهند. کسب درآمد

و منافع اقتصادی از طریق ایجاد انگیزه و رغبت در دانشجویان، مشارکت و فعالیت هرچه بیشتر آن‌ها در تعاونی را به دنبال خواهد داشت. از سوی دیگر، توانایی مالی دانشجویان و فراهم نمودن سرمایه اولیه برای شروع و تداوم فعالیت‌های تعاونی اهمیت دارد.

مقوله کارآفرینی و خلاقیت شامل مفاهیم «روحیه نوآوری و کارآفرینی در بین دانشجویان»، «توانایی دانشجویان در شناسایی و بهره‌گیری از فرصت‌ها»، «پیدا کردن راه‌حل‌های نوین برای حل مسائل و مشکلات تعاونی» و «داشتن انگیزه و نیاز به کسب موفقیت در بین دانشجویان» است. روحیه کارآفرینی از جمله عواملی است که می‌تواند سبب تسریع اشتغال دانشجویان در آینده گردد. تشکیل تعاونی‌های دانشجویی در دانشگاه‌ها و فعالیت دانشجویان در قالب تعاونی‌ها می‌تواند موجب بروز خلاقیت، پرورش ایده‌های نو و رفتارهای کارآفرینانه در دانشجویان شود که خود مبنای موفقیت این تعاونی‌ها است.

مفاهیم «به‌کارگیری شیوه‌های کشاورزی پایدار»، «سلامت مزارع دانشجویی» و «تولید محصولات ارگانیک و سالم» به‌عنوان مقوله اجرا و توسعه کشاورزی پایدار دسته‌بندی شدند. درواقع، تعاونی‌های دانشجویی موفق می‌توانند ابزار مناسبی برای تحقق اهداف توسعه پایدار به شمار آیند و فرصتی برای ارائه محصولات و فرآورده‌های سالم و ارگانیک ایجاد کنند.

مدیریت موفق تعاونی دانشجویی که شامل مفاهیم «مدیریت صحیح و اصولی تعاونی‌های دانشجویی»، «توانایی رهبری و نفوذ در دیگران» و «مهارت دانشجویان در برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی» است، از جمله مقوله‌های اساسی و دارای اهمیت در موفقیت تعاونی‌های دانشجویی است. درنهایت، طبقه‌بازاریابی مناسب که دربرگیرنده مفاهیم «تولید محصولات متنوع و موردپسند مردم منطقه»، «تنظیم برنامه کشت مطابق با نیاز بازار»، «توجه

به بازار فروش محصولات کشاورزی» و «گسترش بازاریابی الکترونیکی نوین» است، از جمله ویژگی‌های مهم تعاونی دانشجویی موفق به شمار می‌آید.

در سال‌های اخیر، با افزایش شمار دانش‌آموختگان کشاورزی، اشتغال آنان با چالش‌های جدی روبه‌رو شده است. به همین دلیل، بسیاری از دانش‌آموختگان این رشته‌ها به کارهای غیر مرتبط با رشته تحصیلی خود می‌پردازند که باعث هدر رفت منابع و سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده روی آنان می‌شود. این در حالی است که توسعه هر کشوری مستلزم بهره‌مندی از نیروی انسانی است و یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین سرمایه‌های آن کشور به شمار می‌آید و بی‌شک در این میان، نقش نیروی انسانی متخصص بسیار است. به‌رحال دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی عهده‌دار رسالت‌هایی مانند تولید دانش، تربیت نیروی متخصص موردنیاز جامعه، گسترش فناوری، نوآوری و خلاقیت هستند. در این راستا، تعاونی‌های دانشجویی می‌توانند به‌منظور آموزش و مهارت لازم برای آمادگی دانشجویان برای ورود به بازار کار نقش قابل‌توجهی داشته باشند. لذا، در این مطالعه به شناسایی ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق در پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی با بهره‌گیری از نظریه بنیانی، پرداخته شد. بر پایه یافته‌ها، مهم‌ترین ویژگی‌های تعاونی دانشجویی موفق در هفت طبقه شامل: «مشارکت و همکاری»، «امکانات و زیرساخت‌های لازم»، «شرایط اقتصادی مناسب»، «کارآفرینی و خلاقیت»، «اجرا و توسعه کشاورزی پایدار»، «مدیریت موفق» و «بازاریابی مناسب» دسته‌بندی شدند.

همان‌گونه که اشاره شد، مشارکت و همکاری به‌عنوان یکی از ویژگی‌های اساسی تعاونی دانشجویی موفق مطرح شده است. دانشجویان با عضویت در تعاونی‌های دانشجویی به‌مرور در قالب گروه‌های مختلف باید یاد بگیرند که مشارکت فعال داشته باشند و به‌صورت جمعی بر مشکلات غلبه کنند. از سوی دیگر، اساتید به‌عنوان مشاور می‌توانند راهگشا و راهنمای دانشجویان باشند و آنان را در زمینه فعالیت‌های تعاونی به‌ویژه در برقراری تعامل با

بخش‌های اجرایی هدایت کنند. به علاوه، بازدید دانشجویان از شرکت‌های تعاونی اشتغال‌زای موفق می‌تواند جهت افزایش مشارکت و عضویت دانشجویان در تعاونی‌های دانشجویی نقش قابل‌توجهی داشته باشد. در این راستا، مازور و زیمنوچ (Mazur & Zimnoch., 2018)، زیمنوچ (Zimnoch., 2017) و اخوان کاظمی و علی بیگی (۱۳۹۲) نیز در مطالعات خود به روحیه مشارکت و جمع‌گرایی به‌عنوان یکی از نقاط قوت تعاونی‌های دانشجویی کشاورزی اشاره نمودند.

برخورداری از امکانات و زیرساخت‌های لازم از دیگر مشخصه‌های تعاونی دانشجویی موفق است. پیشرفت و موفقیت تعاونی‌های دانشجویی مستلزم تقویت زیرساخت‌ها و برخورداری از امکانات و تجهیزات موردنیاز است. بر همین اساس، تدوین برنامه‌ها و دستورالعمل‌های مناسبی برای حمایت از تعاونی‌های دانشجویی باید موردتوجه قرار گیرد. عباسی و قلی قورچیان (۱۳۸۸) در پژوهشی، حمایت‌های مالی و تجهیزاتی در روند شکل‌گیری تعاونی‌های دانش‌آموختگان را ضروری دانسته‌اند. بر پایه یافته‌ها، شرایط اقتصادی مناسب از ویژگی‌های مهم تعاونی دانشجویی موفق است. دانشجویان ضمن آشنایی و یادگیری شیوه کسب درآمد و کارآفرینی، می‌بایست باکار و فعالیت در تعاونی دانشجویی از منافع اقتصادی آن نیز بهره‌مند شوند. از سوی دیگر، وجود سرمایه اولیه برای شکل‌گیری و موفقیت تعاونی‌ها ضروری است و با توجه به این‌که دانشجویان اغلب سرمایه اولیه اندکی دارند؛ لذا، حمایت‌های مادی دانشگاه و ارگان‌های دولتی در این زمینه می‌تواند کمک مؤثری به توسعه و موفقیت تعاونی‌های دانشجویی نماید. برزوزوسکا واییک (Brzozowska-Wabik., 2016)، فون راونزبرگ (Von Ravensburg., 2017) علی‌آبادی و همکاران (۱۳۸۹) و چهارسوقی امین و همکاران (۱۳۹۳) نیز در مطالعات خود بر نقش قابل‌توجه عامل اقتصادی در موفقیت تعاونی‌های دانش‌آموختگان کشاورزی اشاره نمودند.

همان‌گونه که ذکر شد، کارآفرینی و خلاقیت از دیدگاه پاسخگویان به‌عنوان ویژگی تعاونی دانشجویی موفق بیان شده است. بنابراین، مبنی بر اهمیت تقویت روحیه خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی در دانشجویان می‌توان پیشنهاد که نمود که واحدهای کارآفرینی مورد بازبینی قرار گرفته و سرفصل‌های مناسب برای درس کارآفرینی تعریف شود. به‌طوری‌که به تقویت روحیه کارآفرینی در دانشجویان کمک کند. همچنین، دانشگاه می‌تواند از طریق نوآوری‌ها و ایجاد ابتکارات در فضای دانشگاه و برگزاری گردهمایی، همایش و هم‌اندیشی در زمینه کارآفرینی و الگوهای موفق در این خصوص، روحیه کارآفرینی و خلاقیت را در بین دانشجویان ارتقا دهد.

اجرا و توسعه کشاورزی پایدار از دیگر خصوصیات تعاونی دانشجویی موفق بود. بر پایه یافته‌ها، می‌توان از طریق مواردی مانند به‌کارگیری دستگاه‌های آبیاری نوین و ماشین‌آلات کشاورزی با حمایت دانشکده، تولید محصولات سالم و ارگانیک به رعایت و توسعه اصول کشاورزی پایدار در تعاونی دانشجویی پرداخت.

مدیریت موفق به‌عنوان ویژگی تعاونی دانشجویی موفق مطرح شده است. تشکیل تعاونی‌هایی دانشجویی، علاوه بر غنی‌سازی اوقات فراغت و ایجاد درآمد، در مهارت‌افزایی دانشجویان برای مدیریت کسب‌وکار و اشتغال پایدار هم مؤثر است. مشارکت در تعاونی‌های دانشجویی فرصت خوبی برای افزایش مهارت‌های مدیریتی است؛ مانند برنامه‌ریزی برای اهداف عملیاتی، مدیریت مالی و اولویت‌بندی کارها و کسب تجربه در انجام وظایف اجرایی. تمرین این وظایف می‌تواند دانشجویان را برای بر عهده گرفتن وظایف شغلی آینده آماده کند. دانشجویانی که معمولاً در آینده شغلی نقش‌های رهبری را به دست می‌آوردند، در طول دوران تحصیل نیز تنها مسئولیت کارهای خود را بر عهده ندارند؛ بلکه مسئولیت‌های بیشتری نیز بر عهده می‌گیرند. رهبران خوب نه‌تنها از انجام شدن کارها اطمینان حاصل می‌کنند، بلکه همه توان خود را به کار می‌بندند تا افراد گروه‌ها نیز در انجام کارها مشارکت

کرده و وظایف خود را به نحو احسن انجام دهند. در این راستا، واشر (Washer.,2007) و جکسون (Jackson, ۲۰۱۵) مهارت‌های مدیریتی و ارتباطی را برای اشتغال دانش‌آموختگان ضروری دانسته‌اند.

بازاریابی مناسب از دیگر مشخصه‌های تعاونی دانشجویی موفق است. تولید محصولات متنوع با توجه به بازارپسندی و سلیقه مردم و تنظیم برنامه کشت مطابق با نیاز بازار ضروری است و به توسعه و پایداری تولید در این بخش می‌انجامد. از سوی دیگر، ایجاد مراکز بازاریابی و فروش محصولات در دانشکده‌های کشاورزی از طریق عدم نیاز به شبکه‌های حمل‌ونقل و کاهش دست واسطه‌ها می‌تواند به افزایش انگیزه دانشجویان و پیشبرد فعالیت‌های عملی آنان کمک کند. البته دانشجویان می‌توانند از اینترنت (تلگرام، اینستاگرام، وبسایت و غیره) برای معرفی تعاونی و محصول خود استفاده نمایند و مشتریان هدف خود را پیدا کنند. شایان‌ذکر است که در پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی مرکزی برای عرضه محصولات کشاورزی به نام تعاونی دانشجویی پایدار فودهاب پردیس» باهدف عرضه محصولات تولیدی تعاونی‌های دانشجویی با همکاری گروه ترویج و آموزش کشاورزی راه‌اندازی شده است. این مرکز در زمینه فروش و بازاریابی محصولات تعاونی‌های دانشجویی می‌تواند نقش بسزایی داشته باشد.

بر پایه یافته‌های پژوهش، پیشنهاد‌های زیر ارائه می‌شود:

- با توجه به اهمیت روحیه مشارکت و تعاون در پیشبرد فعالیت‌های تعاونی، پیشنهاد می‌شود که با مشارکت دادن واقعی دانشجویان در فعالیت‌های مختلف دانشکده، از جمله عملیات کشاورزی و با برقراری ارتباط بیشتر بین انجمن‌های علمی و تعاونی‌های دانشجویی و شرکت‌های دانش‌بنیان، به توسعه فرهنگ تعاون در بین دانشجویان کمک نمود. همچنین، اجرای پروژه‌های مشترک میان جهاد کشاورزی و دانشگاه به منظور شناسایی نیروهای

متخصص و ایجاد ارتباط منسجم بین نهادهای آموزش عالی و سازمان‌های ترویج و تحقیق می‌تواند به مشارکت و برقراری ارتباط دانشجویان و اساتید با بخش‌های اجرا کمک کند.

- همان‌گونه که ملاحظه شد، شرایط اقتصادی مناسب از ویژگی‌های مهم تعاونی دانشجویی موفق است؛ بنابراین، لازم است بسترها و زمینه‌های لازم جهت حمایت مالی و تسهیل شرایط برای راه‌اندازی و توسعه تعاونی‌های دانشجویی از سوی دانشگاه‌ها و با همکاری بخش تعاون فراهم شود. از جمله این حمایت‌ها می‌توان به واگذار کردن اراضی زراعی باکیفیت دانشکده به دانشجویان برای فعالیت‌های زراعی، در نظر گرفتن درصد بیشتری از سود حاصل از فروش محصولات تولیدی تعاونی برای دانشجویان جهت ایجاد انگیزه و کاهش ریسک، کمک به توان اقتصادی و توانمندسازی آنان اشاره نمود.

- بنابر اهمیت دستیابی به امکانات و زیرساخت‌های موردنیاز برای تعاونی‌های دانشجویی، تجهیز و آماده کردن این تعاونی‌ها به‌منظور مشارکت بیشتر دانشجویان و حمایت و پشتیبانی دانشگاه، ضروری است. لذا، توصیه می‌شود با مطالعه و ارزیابی دقیق بودجه، امکانات و تجهیزات موردنیاز تعاونی‌های دانشجویی از سوی دانشگاه فراهم شود و در این زمینه حمایت و پشتیبانی لازم به عمل آید. از سوی دیگر، در نظر گرفتن زمین‌های زراعی نزدیک به محوطه دانشکده یا فراهم نمودن وسایل نقلیه جهت تسهیل رفت‌و برگشت دانشجویان به مزارع می‌تواند دانشجویان را به حضور و مشارکت فعال و موفق در تعاونی‌ها ترغیب کند.

- بازنگری دروس از جمله دروس کارآفرینی، مدیریت مزرعه و کارآموزی به‌منظور تقویت روحیه کارآفرینی و آشنایی هرچه بیشتر دانشجویان کشاورزی با محیط واقعی کار می‌بایست مورد اهتمام قرار گیرد. ضرورت بازنگری دروس کشاورزی به‌ویژه سوق دادن برخی از واحدهای درسی به‌سوی فعالیت‌های عملی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

هنگامی که دانشجویان در مزارع دانشکده شروع به کار و فعالیت می‌کنند، از نزدیک با عملیات کشاورزی آشنا می‌شوند، بر مهارت‌های عملی خویش می‌افزایند و پس از کار و فعالیت در تعاونی‌های دانشجویی می‌توانند تجربه و مهارت‌های لازم را برای راه‌اندازی کسب‌وکار و اشتغال در تعاونی‌های دانش‌آموختگان کسب کنند.

- راه‌اندازی و توسعه مراکزی جهت عرضه محصولات تولیدی تعاونی‌های دانشجویی با حمایت و همکاری دانشگاه در دانشکده‌های کشاورزی پیشنهاد می‌شود؛ که خود می‌تواند در زمینه فروش و بازاریابی محصولات تعاونی‌های دانشجویی، افزایش کیفیت فرآورده‌ها، تولید محصولات سالم و همچنین، ایجاد انگیزه در دانشجویان نقش بسیار مؤثری داشته باشد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- اخوان کاظمی، م؛ و علی بیگی، ا.ح. (۱۳۹۲). تشکیل تعاونی‌های دانشجویی کشاورزی: قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها. *تعاون و کشاورزی*، ۲ (۸)، ۶۵-۸۸.
- آذرمینا، م؛ رحیمی، ا؛ و نجاری، ع. (۱۳۹۵). نقش آموزش و ترویج در توسعه پایدار کشاورزی. *همایش ملی دانش و فناوری علوم کشاورزی، منابع طبیعی و محیط-زیست ایران*، تهران، موسسه برگزارکننده همایش‌های توسعه محور دانش و فناوری سام ایرانیان. قابل دسترس در: https://www.civilica.com/Paper-MDCONF01-MDCONF01_267.html.
- بخشی جهرمی، آ، نامدار، ر؛ و شفیعی، ل. (۱۳۹۶). تحلیل وضعیت اشتغال دانش‌آموخته‌های رشته‌های کشاورزی مورد مطالعه: دانشگاه جامع علمی-کاربردی استان کرمان، *راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی*، ۴ (۸)، ۳۹-۵۰.
- چهارسوقی، ا، سعیدی، ح؛ و آرایش، ب. (۱۳۹۳). گرایش دانشجویان سال آخر علوم کشاورزی دانشگاه‌های استان ایلام به اشتغال در بخش تعاون. *تعاون و کشاورزی*، ۳ (۱۱)، ۵۳-۷۶.
- زلالی، ن، خسرو پور، ب. و زارع، ع. (۱۳۹۴). تنگناها و چالش‌های اشتغال دانش-آموختگان کشاورزی از دیدگاه مدیران اجرایی. *پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی*، ۳۳، ۷۳-۸۲.
- عباسی، م؛ و قلی قورچیان، ن. (۱۳۸۸). شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه تعاونی‌های دانش‌آموختگان. *فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی*، ۳ (۲)، ۱۷۰-۱۴۳.
- علی‌آبادی، و، علی بیگی، ا.ح. و توکلی، ج. (۱۳۸۹). الزامات شکل‌گیری و موفقیت تعاونی‌های دانش‌آموختگان کشاورزی، *تعاون و کشاورزی*، ۱ (۴)، ۷۰-۵۵.
- علی بیگی، ا.ح. و سنجایی، س. (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر عضویت دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی در تعاونی دانشجویی. *تعاون و کشاورزی*، ۸ (۳۱)، ۱۲۳-۱۴۴.

موحدی، ر. و سامیان، م. (۱۳۹۶). تحلیل عوامل مؤثر بر جذب دانش‌آموختگان دانشگاهی در بخش تعاون. *تعاون و کشاورزی*، ۶ (۲۲)، ۱۵۱-۱۸۰.

موحدی، ر. (۱۳۹۴). تحلیل شاخص‌های مرتبط با تشکیل و توسعه تعاونی‌های دانش-آموختگان رشته‌های کشاورزی. *تعاون و کشاورزی*، ۴ (۱۶)، ۱۳۱-۱۵۰.

وطن‌خواه، ن. و رضایی‌مقدم، ک. (۱۳۹۴). مؤلفه‌ها و موانع ایجاد دانشکده کارآفرین از دیدگاه دانشجویان عضو و غیر عضو تعاونی دانشجویی دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز. *تعاون و کشاورزی*، ۴ (۱۵)، ۱۷-۴۰.

یعقوبی فرانی، ا.، رحمانی، ف.، مهدی زاده، ح. و نادری مهدی، ک. (۱۳۹۲). صلاحیت‌های موردنیاز دانش‌آموختگان کشاورزی استان ایلام برای اشتغال در بخش تعاون. *تعاون و کشاورزی*، ۲ (۵)، ۴۷-۶۸.

Beranek, L. (2015). The Attitude of the college students to entrepreneurial skills development in the subject e-commerce. *Information in Education*, 14 (1), 1-12.

Brzozowska-Wabik J. (2016). Kondycja spoldzielni uczniowskich oraz ich rola w promowaniu postaw przedsiebiorczych obywatelskich wsrod mlodziezy (The condition of student cooperatives and their role in promoting entrepreneurial attitudes among young people). Krakow: Zwiasek Lustracyjny Spoldzielni Pracy. Available at: <https://goo.gl/2ihsxm>.

Guest, G., MacQueen, K. & Namey, E. (2012). *Applied thematic analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Hejazi, Y., Hashemi, S. M., & Malek-Mohammadi, I. (2008). Iranian agricultural graduates and agri-business ventures. *American Eurasian Journal of Agricultural and Environmental Science*, 4(3), 311-317.

Jackson, D. (2015). Employability skill development in work-integrated learning: Barriers and best practice. *Studies in Higher Education*, 40(2), 350-367.

- Leis, A., S. Whittington, M. Bennet & M. Kleinhenz. (2011). Student farms at United States colleges and universities: Insights gained from a survey of the farm managers. *NACTA Journal*, 55(1), 9-15.
- Liz, S., Ritchie J. & Connor, W. (2003). *Qualitative research practice a guide for social science students and researchers*. SAGE Publications London, 199-263.
- Mazur B. & Zimnoch K. (2017). The Cooperative Paradigm of Development - Towards Values. In P. Kral (Ed). *The Proceedings of the International Joint Conference Central and Eastern Europe in the Changing Business Environment*, 17. Prague, CR: University of Economics, 149 -160.
- Robinson, J. S., Garton, B. L., & Terry, R. (2007). Identifying the employability skills needed in the workplace according to supervisors of college of agriculture, food and natural resources graduates. *Journal of Southern Agricultural Education Research*, 57(1), 95-100. Available at: <http://pubs.aged.tamu.edu/jsaer/pdf/Vol57/57-01-095.pdf/>.
- Von Ravensburg G.N. (2017). *Plpil s' cooperatives and the acuisition of competences for sustainable development*. Belgium: CIRIEC International. Available at: <http://www.ciriec.ulg.ac.be/wpcontent/uploads/2017/02/WP2017-01.pdf>
- Washer, P. (2007). Revisiting key skills: A practical framework for higher education. *Quality in Higher Education*, 13(1), 57-67.
- Wong, P.K., Ho, Y.P., & Autio, E. (2005). Entrepreneurship, Innovation and Economic Growth: Evidence from GEM data. *Small Business Economics*, 24(3), 335.
- Zimnoch K. (2018). The Role of Student Cooperatives in Education in Poland in the 21st Century. *Rural environment. Education. Personality*, 11, 251-258.

Identifying Characteristics of Successful Student Cooperative in the College of Agriculture and Natural Resources, Razi University

Z. Athari^{1*}

Received: 12 June 2020

Accepted: 10 February 2021

Abstract

Universities and higher education centers are responsible for the missions of training the expert force, and expanding of technology, innovation and creativity. Student cooperatives can play a significant role in developing the skills and abilities necessary to prepare students to enter in the labor market. Therefore, this research identified characteristics of successful student cooperative in the College of Agriculture and Natural Resources at Razi University, through grounded theory methodology. The population for this study consisted of students majoring in agriculture who are members of the *Pishgaman* Student Cooperative in the College of Agriculture and Natural Resources at Razi University (N=180). Interviewing was the main tool for gathering data and using purposeful sampling and snowball methods. The results showed the characteristics such as: "participation and cooperation", "necessary facilities and infrastructure", "appropriate economic conditions", "entrepreneurship and creativity", "implementation and development of sustainable agriculture", "successful management" and "appropriate marketing" were the most important characteristics of successful student cooperative. Therefore, due to the role and importance of student cooperatives in providing job opportunities for agricultural graduates, it is important to pay attention to these characteristics, for the development of successful student cooperatives.

Keywords: Student Cooperative, Entrepreneurship, Agricultural, Grounded Theory.

---

1. Assistant Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Razi University, Kermanshah, Iran

* Corresponding Author

z.athari@gmail.com